

συνεπιρρώνων, ἀλλ' ἐγκαταλείπων αὐτὸ εὐρωπιῶν, σκωριόβρωτον, εἶνε ἐσωτερικὸς ἐχθρὸς τῆς Ἑλλάδος, παρασκευάζων τὸν ὄλεθρόν της.

A. Π. Κ.

H ΥΓΙΕΙΝΗ ΤΗΣ ΚΑΛΛΟΝΗΣ

[Ἐκ τῶν τοῦ Ἱταλοῦ Paolo Mantegazza.]

Συνέχεια ἴδε σελίδα 96.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Ἱστορία, μυθολογία καὶ ποίησις τῶν τριχῶν τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ γενείου. — Ἀρὰ τοῦ Ἰερμείου. — Ὑγιεινὴ τῶν τριχῶν. — Ἡ πρώτη λευκὴ θριξ καὶ ἡ ἱστορία αὐτῆς. — Ἰουλιὰ, ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἀυγούστου. — Ἡ φαλακρότης, φάρμακα καὶ παρηγορίαι. — Ὑπομονὴ ἢ φενάκη. — Τὸ γένειον καὶ οἱ δυνύχες. — Οἰκιακὰ ἐργαλεῖα.

*Turpe pecus mutilum, turpis sine gramine campus,
Et sine fronde frutex et sine crine caput.*

Ἄχαρι τὸ ἠρωτηριασμένον πρόβατον, ἄχαρι ὁ ἄνευ σταχυῶν ἀγρὸς καὶ ὁ ἄνευ φυλλώματος καρπὸς καὶ ἡ κατὰ τὴν ἀνευ τριχῶν.

Nasone

La prolongation de la santé et de la vie, source première des jouissances et du bonheur, étant l'objet des vœux les plus ardens des hommes. ... la chercher est une des choses qui tendent le mieux à ce but.

Ἡ παράτασις τῆς υγείας καὶ τῆς ζωῆς, ἐξ ἧς πηγάζουσιν αἱ ἀπολαύσεις καὶ ἡ εὐδαιμονία, εἶνε τὸ ἀντικείμενον τῶν διακασιωτέρων πόθων τῶν ἀνθρώπων... διὸ τὸ ἐπιζητεῖν αὐτὴν εἶνε ἐν τῶν συντελεστικωτάτων πρὸς τὸν σκοπὸν τούτου μέσων.

Précyc

Tutti siam pur sempre, a ben prendere, bambini perpetui.

Ὅλοι, ἐὰν ἐξετάσωμεν καλῶς, εἴμεθα αἰώνιοι παῖδες.

Alfieri.

We are fearfully and wonderfully made.

Εἴμεθα τρομακτικῶς καὶ υπερβολικῶς παράφρονες.

Henderson.

Γυνὴ ἄνευ κόμης, ἀνὴρ ἄνευ γενείου, εἶνε δύο ὄντα δυστυχίστατα ἐν μέσῳ τσοῦτων ἀτυχῶν θρηνοῦντων ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου πληνήτου.

Γυνὴ τις δύναται νὰ ἦνε πλουσία, νέα καὶ ὠραία δύναται νὰ ἔχη τὸν σχηματισμὸν τοῦ σώματος τῆς Ἀφροδίτης καὶ νὰ ἦνε κάτοχος τῶν θησαυρῶν τῆς Κλεοπάτρας, δύναται νὰ ἔχη ἐλεφαντίνους ὀδόντας, καὶ τὴν εὐφυίαν τῆς Σαπφούς, καὶ τὸν πλοῦτον τὸν πρωτεύοντα παντὸς ἄλλου πλοῦτου, τὸν ἀποκαλούμενον εἴκοσι ἔτη. Καὶ ὅμως ἐὰν μεθ' ὅλα ταῦτα δὲν ἔχη ἢ ὀλίγας τρίχας ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καταλογίζεται ἐν τοῖς ἀθλιεστάτοις πλάσμασι τῆς οἰκουμένης. Εἶνε αὕτη ἐν εἶδος ἀμφίβιον καταφρονητέον, εἶνε δυστυχὴς ἀναγκαζομένη νὰ κρύπτη καθ' ἐκάστην ὥραν πληγὴν ἐπισχυντον, συνεχῶς τρέμουσα τὴν ἀποκλίψιν αὐτῆς. Μὲ ἡμισυ μέτρον τριχῶν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς θὰ ἦτο Ἀφροδίτη ἄνευ αὐτῶν εἶνε πλάσμα κινουὺν τὸν οἶκτον. Μὲ τὰς τρίχας θὰ ἦτο θεὰ ἄνευ τριχῶν δὲν εἶνε οὔτε κἀν γυνή.

Καὶ ὁ ἀνὴρ ὅστις μάτην ἐπὶ πολλοὺς μῆνας ἀσκεῖ τὴν ὄρασιν ἐν τῷ κατόπτρῳ διὰ ν' ἀνακαλύψῃ ἐὰν τὸ χεῖλος ἐπιχνοάζῃ, καὶ περιφέρει τοὺς ὄνυχας ἐπὶ τῶν παρειῶν του, ὅπως ἐξαγάγῃ τὴν σκιάν τριχῶν ἢ δὲν ἀνευρίσκει, δὲν εἶνε καὶ οὗτος ὁ δυστυχίστατος τῶν ἀνθρώπων. Δὲν ἔχει καὶ οὗτος διὰ μᾶς ἐν ἑαυτῷ τὴν μεγίστην ἀπελπισίαν, τὸν ὑψιστον βαθμὸν τῆς ἀτυχίας καὶ τοῦ γελοίου, τὴν αἰσχύνην ἀνευ τοῦ ἐγγλήματος; Δὲν εἶνε οὗτος τὸ θῦμα τοῦ ὑποκόφου ἐμπαικτικοῦ γέλωτος καὶ τῶν μακρῶν καὶ ἀσπλάγγων βλεμμάτων τοῦ μακροκόμου φύλου; Ὡ, διατὶ δὲν δύναται ὁ ἀτυχὴς οὗτος νὰ ἐκδικηθῇ καθ' ὅλης τῆς ὑπερβολῆς τῆς περιφρονητικῆς εὐσπλαγχνίας ἣτις τὸν φονεῖ, περικόπτων τινὰ ὑφεκτόμετρα ἀπὸ τῶν τριχῶν τῆς Εὐας, ὅπως στολίσῃ τὸν γυμνὸν πηγούνιον αὐτοῦ; Μὲ ἐν ὑφεκτόμετρον μόνον τριχῶν ἐπὶ τοῦ προσώπου θὰ ἦτον ἴσως ἀνὴρ εὐτυχὴς, ἀλλ' ἄνευ τῶν τριχῶν τούτων εἶνε ἀνὴρ ἀτυχὴς, ἄθλιος, ἴσως δὲν εἶνε οὔτε ἀνὴρ! Δὲν δύναται δὲ κἀν νὰ καταφυγῇ εἰς τὰ *chignons* καὶ εἰς τὴν φενάκην, καὶ ἡ φύσις ἐμπαίζουσα αὐτὸν γελᾷ διὰ τὴν ἀδυναμίαν τοῦ πλοῦτου, τῆς μεγαλοφυίας καὶ τῆς ἰσχύος, ἀδυνατούντων νὰ φυτεύσωσιν ὀλίγην τριχοειδῆ χλόην ἐπὶ τῆς κατηραμένης ἐκείνης ἐπιφανείας τῆς ἀλυπτήτως στιλπνῆς καὶ μαλακῆς.

Ἄληθῶς πενιχρόν τι πράγμα εἴμεθα, ἀφοῦ ἡ ἔλλειψις ἀρκούσης κόμης ἐπὶ τῆς κεφαλῆς γυναικός, ἀρκεῖ ὅπως στερήσῃ αὐτὴν τοῦ ἔρωτος, ἀφοῦ ἡ ἔλλειψις ὀλίγων ὑφεκτομέτρων τριχῶν ἀπὸ τοῦ πηγουνίου ἀνδρός, ἀρκεῖ ὅπως ἐπιρρίψῃ δισταγμὸν ἐπὶ τοῦ ἀξιωματός του, ἐπὶ τῆς ἰσχύος του, ἐπὶ τῆς ἀνδρότητός του! Οὐδέποτε ἐδόθη μεγαλητέρα σημασία εἰς μικρότερον πράγμα. Οὐδέποτε ἐπεσωρευθὲν τόσον γόητρον, τόση ἰσχὺς ὅση ἐπὶ τῆς τριχῆς, ἣτις, ἀφαιρηθεῖσα ἀπὸ τοῦ σώματος θεωρεῖται ἀκαθαρσία μακρὰν ἀπορριπτομένη. Δὲν ὑφίσταται ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει μειζων ἀντίθεσις ἀδυναμίας καὶ δυνάμεως. Οὐδέποτε συνεκεντρώθησαν ἐπὶ τόσον μικρᾶς ἐπιφανείας τόσαι προλήψεις, τόσαι παραδόξολογίαι. Οὐδέποτε ἐπὶ τόσον μικροῦ χώρου ἐγράφη τόση ἱστορία.

Ὡ τρίχες τῆς κεφαλῆς μυστηριώδεις, ὦ τρίχες τρίς θαυμάσαι! Σήμερον κοσμεῖτε τὴν κεφαλὴν νέας, ἣτις εἶνε ὁ φθόνος μᾶς ὅλης γενεᾶς γυναικῶν, ὁ στεναγμὸς ἰσοκλήρου ὀμίλου λατρευτῶν, ἡ δυστυχία χιλίων φιλημάτων ἐνδομύχων μὲν ἀλλὰ διαπύρων. Καὶ αὐριον ἅμα ἀποκοπέσῃαι πέσετε ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ὅπως χθὲς ὠραῖαι, στίλβουσαι, ἐλαστικάι, γίνεσθε κάθαρμα καὶ σκῆθαιον, τὰ ὁποῖα οὐδεὶς τολμᾷ νὰ ἐγγίσῃ διὰ τῆς χειρός. Χθὲς ἦθε τὸ πολυτιμότεον κόσμημα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς καλλονῆς, σήμερον δὲ

εἶσθε διαχώρημα μὴ δυνάμενον πλέον νὰ χρησιμεύσῃ ἢ ὡς λίπασμα.

Ἡ ἱστορία τῆς κομῶν δύναται ν' ἀποτελέσῃ ὑλόκληρον τόμον. Ἄλλ' ἡμῖν δὲν εἶνε ἐπιτετραμμένον ἢ νὰ ἐπιθέσωμεν χεῖρα διαβατικὴν ἐπὶ τῶν δασειῶν κομῶν, ν' ἀκούσωμεν τὰς ἀποκαλύψεις αὐτῶν, καὶ νὰ θωπεύσωμεν αὐτὰς οὕτως ὥστε νὰ τὰς συντηρήσωμεν ἐπὶ μακρὰ ἔτη λαμπράς, ξανθὰς ἢ μελανὰς, ἀλλ' ὄχι λευκάς. Ἄς μᾶς ψιθυρίσωσιν αἱ κόμηαι αὐταὶ εἰς τὸ οὖς τὴν ποιήσιν των, καὶ ἡμεῖς εἰς ἀντάλλαγμα θέλομεν δώσει εἰς αὐτὰς συμβουλὰς τινὰς ὑγιεινῆς καὶ ἠθικῆς.

Ὁ ὀφθαλμὸς εἶνε τὸ παράθυρον τῆς ψυχῆς. Ἐπὶ τῶν χειλέων δύναται νὰ συγκεντρωθῇ τόση καλλονὴ ὅση νὰ φονεύσῃ ἓνα ἄνθρωπον ἢ νὰ τὸν σώσῃ. Ἐπὶ τοῦ μετώπου δύναται νὰ λάμψῃ τόση μεγαλοφυΐα, ὥστε νὰ ῥηθῇ ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶνε ἀρχὴ Θεοῦ. Τὸ πηγούνιον δύναται αὐτὸ μόνον ν' ἀποκαλύψῃ ἀγαθότητα καὶ γλυκύτητα ἀπερίοριστον. Τὸ σῶμα δύναται διὰ τῶν κυματισμῶν του νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν δύναμιν καὶ τὸν ἔρωτα. Ἄλλ' ἡ κόμη ἢ μὴδὲν λέγουσα, ἢ μὴ κινουμένη καὶ οὔτε κὰν αἰσθήσεως πεπροικισμένη, δύναται νὰ ἐκατονταπλασιάσῃ πᾶσαν ἄλλην καλλονὴν, καὶ δύναται εἰς τοὺς ἀπείρους λαβυρίθους τῆς νὰ κρύψῃ τόσην ποιήσιν, ὅσην δέδοται εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ αἰσθανθῇ καὶ εἰς τὸν ποιητὴν νὰ δημιουργήσῃ.

Εὐκαμπτος εἰς τὰς χιλιάς ἰδιοτροπίας τῆς φαντασίας, πειθήνιος εἰς τὰς τολμηροτέρας ἐπιθυμίας τῆς ἀφῆς, ἡ κόμη ποικίλλει ἐπ' ἀπείρον τοὺς καλαισθητικούς συνδυασμοὺς τῶν χαρακτήρων τῆς φυσιογνωμίας, καὶ ἐπὶ τῶν ἀμεταβδῶν γραμμῶν τοῦ σκελετοῦ τῆς κεφαλῆς πλάττει συνεχῶς νέας καλλονάς, οὕτως ὥστε ἐξ ἐνός μόνου προσώπου δημιουργεῖ ἑκατὸν εἰκόνας, καὶ ἐκ μιᾶς μόνης καλλονῆς παράγει χιλιάς. Ἡ κόμη εἶνε ὕλη ζωῆς, ἀλλ' ὑποχωροῦσα μετ' ἀπείρου πειθηνίας εἰς τὴν θέλησιν, εἰς τὴν καλαισθησίαν, εἰς τὴν τέχνην καὶ διὰ τῶν μακρῶν αὐτῆς πλοκάμων ἁμοιάζει πρὸς κύμα ρυακος αἰωνίου, κύμα κινούμενον, πᾶλλον ὑπὸ ζέσεως, ὑπὸ πάθους καὶ ὑπὸ διαλογισμῶν, καὶ διαβρῆρον γλυκὺ καὶ συνεχές.

Ἡ κεφαλὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶνε ὁ ναὸς τῆς διανοίας του καὶ τῶν παθῶν του. Ἐπ' αὐτῆς ἵσταται σχεδὸν πᾶν τὸ μεγαλεῖόν του καὶ ἡ μεγαλοπρεπὴς καλλονὴ του. Ἄλλ' ἐκεῖ ὅπου ὁ ἄνθρωπος τελειώνει καὶ ὁ οὐρανὸς ἄρχεται, ὁ ἄνεμος συνταράσσει δάσος, τὸ ὅποιον δὲν εἶνε μὲν σὰρξ ἀλλ' οὔτε ἄμορφος ὕλη· ἀλλ' εἶνε ὄριον, ὅπου οἱ ἡμέτεροι ὀφθαλμοὶ οὐδέποτε ἀποκάμνουσιν ἀναζητοῦντες ἠδύπαθεῖς αἰσθήσεις, ὅπου μορφαὶ διηλεκτικῶς μεταβαλλόμεναι καὶ πάντοτε περικαλλεῖς κινοῦνται ὡς ἐν ἑσπερινῷ λυκόφωτι, φαινόμεναι ὡς ζωῆαι.

Ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἔλειπεν ἡ ἀπροσδιόριστος ὑποδαίρεσις, ἡ ἀπείρος ποικιλία τοῦ φυτικού κόσμου, καὶ ἡ φύσις πρὸς ἀναπλήρωσιν τούτου ἔδωκεν αὐτῷ τὰς τρίχας. Ἀπὸ τῆς ἀφῆς ἔλειπεν ἡ ἠδύπαθεια ἀπείρων οὕτως εἰπεῖν ἑπαφῶν, καὶ ἡ φύσις τῇ ἐγάρισε τὴν κόμην.

Ἡ Ἑλλάς, ἡ πρώτη αὕτη καὶ μεγίστη ἱερεία τοῦ ὠραίου, ἐνόησεν ὅλην τὴν ποιήσιν τῆς κόμης. Αὕτη ἀπένειμεν εἰς τὸν Ὀμηρον καὶ εἰς τὸν Δία, εἰς τὸν θεὸν τῆς ποιήσεως καὶ εἰς τὸν θεὸν τῆς δημιουργίας, χαίτας λεοντείους εἰς τὸν Φοῖβον Ἀπόλλωνα κόμην χρυσοφαῖ· καὶ εἰς τὴν Ἀφροδίτην οὐδὲν ἄλλο ἔδωκε κάλυμμα εἰ μὴ τὸ τῶν μακρῶν αὐτῆς πλοκάμων. Διὰ τοῦτο αἱ Μοῦσαι ἐκαλοῦντο Καλλιμοιοί.

Αἱ δύο ἀνθρώπινα θεότητες, ἡ ἰσχύς τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἡ καλλονὴ τῆς γυναικὸς, ἐπροσφοποιήθησαν εἰς τὴν κόμην. Ὁ Ζεὺς σείει τὰς χαίτας καὶ τρέμει ὁ Ὀλυμπος. Τοῦ Ἀχιλλέως ἐν τῇ μανίᾳ τῆς πᾶλης κυματίζουσιν αἱ δασεῖαι καὶ φοβεραὶ τῆς κεφαλῆς τρίχες, περιβάλλουσαι αὐτὸν διὰ φλογεράς αἴγλης. Ὅλαι αἱ παραστάσεις τῆς Ἀφροδίτης κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἔχουσι μακρὰς κόμας, καὶ ἐὰν ἀνηγγέρθῃ ἐν Ῥώμῃ ἀγάλμα Ἀφροδίτης γαλακρᾶς, τοῦτο ἐγένετο πρὸς ἐξαγίασιν τῆς μεγίστης θυσίας, ἢν ποτε αἱ Ῥωμαῖαι γυναῖκες ἐποίησαν εἰς τὴν πατρίδα, κείρασαι τὰς κεφαλὰς τῶν ὄπως διὰ τῶν κομῶν αὐτῶν ὀπλίωσι τοὺς καταπέλτας, οἵτινες ἔπρεπε νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ Καπιτωλίου προσβαλλομένου ὑπὸ τῶν Γαλατῶν.

Θεῖα λατρεῖα ἀπεδίετο σχεδὸν εἰς τὴν κόμην. Ὁ Τραϊανός, ὁ ἄριστος μεταξὺ τῶν Ῥωμαίων Αὐτοκρατόρων, ὅστις διὰ τὸ ἀδέκαστον τοῦ χαρακτήρος δὲν ἔχει ἴσως ἕτερον ἀντίζηλον ἢ τὸν Τίτον, ἀνωμάθησεν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων καὶ περιήλθεν εἰς τὴν ἱστορίαν ὑπὸ τὸ προσεπώνυμον Crinitus· τόσον εἶχεν ὠραὶν καὶ μεγαλοπρεπῆ τὴν κόμην. Οἱ Σπαρτιάται πρὸ τῆς μάχης ἐκτενίζοντα τὰς κόμας μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας, ὅπως εὐπρεπῶς παρουσιασθῶσιν εἰς τὸν κόσμον τῶν νεκρῶν.

Ἡ φυσικὴ φαλακρότης ἐθεωρήθη πάντοτε μέγα ἀτύχημα. Ὁ Καῖσαρ ῥοσφύνητο ὅτι εἶχεν τὴν κεφαλὴν γυμνήν, καὶ ὁ Σουετώμιος διηγεῖται τὰ τεχνάσματα, δι' ὧν ὁ μεγαλεπηβολώτατος

¹ Ἡ, καὶ κυανέριον ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων.

² Ἀμβρόσια δ' ἄρα χαίται ἐπερρώσαντο ἄνακτος.

Κρατὸς ἀπ' ἀθανάτοισι μέγαν δ' ἐλέλειεν Ὀλυμπον.

(Ἰλιάδος Α, 528.)

(Ἐἶπε, καὶ διὰ τῶν μελανῶν ὀφρῶν ἐπένευσεν ὁ Κρονίδης· αἱ δὲ θεαὶ τρίχες ἐπεσεισθήσαν ἀπὸ τῆς ἀθανάτου κεφαλῆς τοῦ ἄνακτος· ἐκλόνησε δὲ τὸν μέγαν Ὀλυμπον.)

³ . . . νόμος γὰρ οὗτος ἔχων ἐστὶ· ἐπεὶν μέλλουσι κινδυνεύειν τῇ ψυχῇ, τότε τὰς κεφαλὰς κοσμεῖνται. (Ἠρόδοτος, VII, 209....)

Ἰ. . . . διότι εἰς αὐτοὺς (τοὺς Σπαρτιάτας) ὑπάρχει νόμος ἔχων οὕτως ἕταν μέλλουσι νὰ κινδυνεύσωσι τὴν ζωὴν, τότε εὐπρεπίζουσι τὰς κόμας αὐτῶν.)

τῶν ἀνδρῶν τῆς ἀρχαιότητος προσεπάθει νὰ καλύψῃ τὴν φαλακρότητα αὐτοῦ. Ὁ Δομιτιανός, φαλακρός, ἐτιμῶρει αὐστηρῶς ὕβριν γενομένην πρὸς φαλακρόν, καὶ ὁ τύραννος τῆς Σικελίας Ἀγαθοκλῆς ἐκαλύπτετο τὴν κεφαλὴν διὰ μυρτίου στεφάνου, ὅπως σκεπάσῃ τὴν γυμνότητα αὐτῆς.

Ἐν τῇ Ἰερᾷ Γραφῇ ὀρίζεται εἰς τὴν κόμην θέσις ὅχι ὀλιγώτερον ἐντιμος ἐκείνης, ἣν αὕτη κατεῖχε παρά τοις Ἕλλησι καὶ τοις Ῥωμαίοις. Ὁ Ἰεχωβά ἐπιβάλλει τὴν φαλακρότητα εἰς τὸν βασιλέα τῆς Ἀσσυρίας, ὡς ἀτίμωσιν. Ὁ Ἡσαίας προλέγει αὐτὴν εἰς τοὺς Μωαβίτας ὡς ποιήν τρομεράν, καὶ ὁ Ἰεζεκιὴλ ἐπικαλεῖται ταύτην ὡς ἄραν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῶν Σύρων. Καὶ αὐτὸς ὁ ἅγιος Ἐλισσαίος, παρακολουθούμενος ὑπὸ παιδῶν οἱ ἑποιοὶ ἐχλεύαζον αὐτὸν διὰ τὴν γυμνὴν τριχῶν κεφαλὴν του, χάνει τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν ἀγιότητα του, καὶ παραδίδει αὐτοὺς εἰς βωρὰν ἀγρίων θηρίων.

Ἡ κεφαλὴ τῶν παιδιῶν παρ' Ἕλλησι καὶ Ῥωμαίοις ἦτον ἱερά, καὶ αἱ κόμαι αὐτῶν ἔμενον παρθένοι ἀπὸ ἱεροσύλων ψαλλίδων μέχρι τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν μετὰ τῆς τηβέννου καὶ τῆς ἀποκοπῆς τῶν τριχῶν τῆς κεφαλῆς, ὁ ἄγγελος τῆς ἀθωότητος ἐγένετο ἄνθρωπος καταδεδικασμένος εἰς τὴν ἐργασίαν . . . καὶ ἱκανὸς νὰ ἀμαρτήσῃ.
Ora puer, prima signans intonsa juventa

Καὶ ἡ θυσία αὕτη τῆς ἀθωότητος καὶ τῆς καλλονῆς προσεφέρετο εἰς τοὺς Θεοὺς. Ἐν Ἀθῆναις ἐδέχετο τὴν προσφορὰν ὁ Ἀπόλλων, ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ ἐδέχετο αὐτὴν ἐν δένδρον ἱερὸν τὸ καλούμενον capillata. Καὶ σήμερον ἔτι δὲν εἶνε σπάνιον ν' ἀπαντήσῃ τις ἐν ἐκκλησίᾳ ἀγροτικῇ ἀπηρητημένον εἰς τὸν βωμόν τὸ ἀνάθημα ὠραιῶν κόμης. Καὶ ἐπὶ τοῦ στήθους τοσοῦτων κυριῶν ἀπανταχοῦ τῆς γῆς λάμπει περιχρυσόν τι κειμήλιον ἐν ᾧ περιέχεται τεμάχιον βοστρύχου. Ὁ ἔρωσ καὶ ἡ θρησκεία καθιέρωσαν καὶ αὐταὶ ὑπὲρ τῶν τριχῶν τῆς κεφαλῆς μακρὰν καὶ εὐσεβῆ ἱστορίαν. Ἡ ἐστία, ἀποκοπτομένη τὴν κόμην, καθίστατο ἱερεῖα ἀποθεουμένη οὕτως εἰπεῖν. Καὶ ἡ σημερινὴ μοναχὴ, εἰς τὴν τελευταίαν κίνησιν τῶν ψαλλίδων, ἧτις ἀφαιρεῖ ἀπ' αὐτῆς τὸ ὠραιότατον στόλισμα τῆς φύσεως αἰσθάνεται ὅτι ὁ τελευταῖος κρῖκος, ὅστις συνέδεεν αὐτὴν μετὰ τοῦ κόσμου, διερράγη διὰ παντός. Τίς ἀγνοεῖ ὅτι τὸ ἀποκόπτειν τὰς κόμας ἀπὸ τῆς γυναικός, εἶνε ταῦτ' ὅτι πρὸς τὸ ἀφαιρεῖν τὴν αἰχμὴν ἀφ' ἐνός τῶν ὀξυτέρων βελῶν τοῦ ἔρωτος; Οὕτως ἐνώπιον μοναχῆς ἀποκαρεῖσθαι τὴν κεφαλὴν, ὑπενθυμίζω τὸν Θεόκριτον περιγράφοντα, ὅτι οἱ Ἐρωτες θρηνοῦντες τὸν θάνατον τοῦ Ἀδωνίδος ἀπέκοψαν τὰς κόμας τῶν ὑπενθυμίζω τὸν Ἀχιλλεῖα ἐπὶ τῆς πυρᾶς τοῦ Πατρόκλου ἀποκόπτοντα τὴν ὑπε-

ρήρανον κόμην καὶ βίπτοντα αὐτὴν εἰς τὸ πῦρ τὸ ἀποτεφρώνων τὸ σῶμα τοῦ φίλου του.

Ἀναπολῶ καὶ τὸ πένθος ἔθνος ὀλοκλήρου. Ἀναπολῶ τὴν Ἑλλάδα, ἧτις ἐκλαυσε τὸν ποιητὴν τῆς Ἀλκαίον, κείρουσα ὀπίσθεν τὴν κεφαλὴν ὅλων τῶν πολιτῶν τῆς. Καὶ αὐτοὶ οἱ βάρβαροι στρατιῶται τοῦ Ἀττίλα ἐκείρον τὰς κεφαλὰς τῶν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ βασιλέως καὶ ἀρχηγῶν τῶν. Ὁ δὲ Ἰερεμίας ἐκφράζει τὴν πικροτάτην ἀπελπισίαν διὰ τῆς ἐκφώνησεως. «Κεῖρε τὴν κεφαλὴν σου καὶ ἀπόρριπτε» . . . (Ἰερεμ. Ἐ', 29).

Ἀλλάσσοσι τὰ ἦθη, ἀλλάσσοσιν αἱ γλῶσσαι, ἡ ἀέναντος τῶν χρόνων περιπέτεια μεταβάλλει ἀνθρώπους καὶ πράγματα. Ἀλλὰ καὶ σήμερον μετὰ τόσους αἰῶνας ἡ ἐκφώνησις τοῦ Ἰερεμίου εἶνε ἡ ἐκφρασις ἐνός τῶν ὀδυνηροτάτων πόνων, οὗς ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ αἰσθανῆ. Βασανιζόμενοι, στρεβλούμενοι, αἰσθανόμενοι θύελλαν κινουμένην ἐν τοῖς σπλάγχθοις ἡμῶν, ἀποσπῶμεν ἀφ' ἡμῶν τὸ μόνον μέρος, ὅπερ εἶνε τι πλεόν τοῦ ἐνδύματος ἀλλ' ὅχι εἰσέτι σὰρξ, καὶ κακοποιούμεν ἡμᾶς αὐτοὺς πρὶν ἢ αὐτοκτονήσωμεν. Τὸ ἀφαιρεῖν τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς εἶνε κατὰ τι ὀλιγώτερον τῆς αὐτοχειρίας, ἢ μᾶλλον εἶνε ἤδη αὐτοχειρία. *Κεῖρε τὴν κεφαλὴν σου καὶ ἀπόρριπτε.*

Ἀλλὰ θὰ μαι εἶπητε, τί ἐνδιαφέρει ὅλη αὕτη ἡ μυθολογία καὶ ἡ ἐκδρομὴ εἰς τὰ πεδία τῆς ἱστορίας καὶ τῆς ποιήσεως; Ποῖος ἀνεμοστρόβιλος ἀφήρησε τὸν δόκτορά μας οὕτως, ὥστε ἀπεπλανήθη τῆς μετρίφρονος ἀτραποῦ τῆς πρακτικῆς καὶ τῆς ὑγιεινῆς;

Ἴδου τί εἰς ταῦτα ἀπαντᾷ ὁ δόκτωρ.

Ἡθέλῃσα νὰ σὰς δεῖξω τὴν σπουδαιότητα τῶν τριχῶν, διὰ νὰ σὰς διδάξω συνεπῶς μετέπειτα τὸν καλλίτερον τρόπον, ὅπως διατηρῆτε αὐτὰς μακρὰς καὶ ὠραιὰς ὅσον ἔνεστι περισσότερα ἔτη, καὶ ὅπως ὑπερασπίζητε ἑαυτοὺς ἀπὸ τῶν δύο τούτων ἀτυχημάτων, τὴν *leucarai* τῶν τριχῶν καὶ τὴν *apocalicrasi*.

(Ἐπειτὰ συνέχεια)

ΠΤΗΝΩΝ ΑΓΑΘΟΕΡΓΙΑ

Ὁ σοφὸς φυσιοδίφης Strauss-Durckheim ἀναφέρει ὅτι, κατὰ τὴν νεότητά του, συλλαβὼν ὀλοκλήρον φωλεὰν ἀκανθυλλίδων (καρδερινῶν) ἦτοι τὸν πατέρα, τὴν μητέρα καὶ πέντε μικρά, τὰ ἔθεσεν ἐντός μεγάλου κλωθοῦ ἐλπίζων ὅτι οἱ γονεῖς θὰ ἐξηκολούθουν τρέφοντες τὰ μικρά των. Ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς ἀγωνίας εἰς ἣν ἐβύθισεν αὐτοὺς ἡ ἀπώλεια τῆς ἐλευθερίας των οὕτε ὁ πατὴρ οὕτε ἡ μήτηρ ἠσχολήθησαν πλέον περὶ τῶν μικρῶν, μολοντί ταῦτα τοὺς παρηκολούθουν πανταχοῦ ζητοῦντα τροφήν.

Ἦδη ὁ παρατηρητὴς ἠτοιμάζετο ν' ἀποσύρῃ